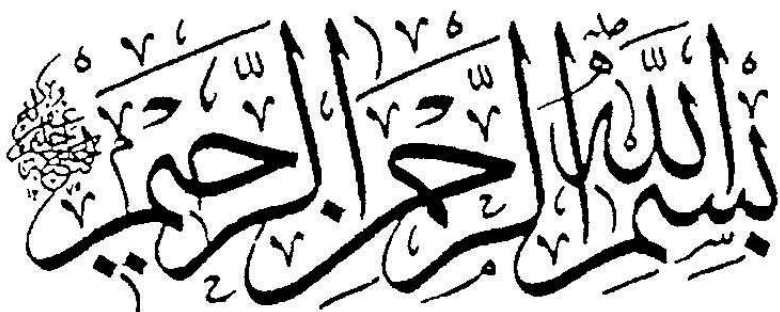




**سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)
(با توجه به مراحل وساحت‌های تربیت)**

نویسندگان:

دکتر لیلا نوراشار

دکتر رقیه طاوسی سیمکی



انتشارات آدرمان

سرشناسه : نورافشان، لیلا، ۱۳۴۹ -

عنوان و نام پدیدآور : سیره تربیتی پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) : (با توجه به مراحل و ساحت‌های تربیت) / نویسندگان لیلا نورافشان، رقیه طاوسی سیمکانی.

مشخصات نشر : کرج: آذرگان، ۱۳۹۶.

مشخصات ظاهری : ۲۱۲ ص. : مصور.

شابک : ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۴-۲۰-۶

وضعیت فهرست نویسی : فیا

موضوع : محمد (ص)، پیامبر اسلام، ۵۳ قبل از هجرت - ۱۱ ق. — دیدگاه درباره تربیت خانوادگی

موضوع : Muhammad, Prophet — Views on domestic education

موضوع : اسلام و آموزش و پرورش

موضوع : Islamic education

موضوع : تربیت خانوادگی — جنبه‌های مذهبی — اسلام

موضوع : Domestic education — Religious aspect — Islam

شناسه افزودن : طاوسی سیمکانی، رقیه، ۱۳۴۹ -

رده بندی کنگره : ۳۰۰/۱۸۰ B۷ ن ۳۹۹ ۱۳۹۶

رده بندی دیویی : ۳۷۲.۷

شماره کتابشناسی ملی : ۱۵۳۳۱۹

عنوان کتاب: سیره تربیتی پیامبر(ص) و اهل بیت(ع) (با توجه به مراحل و ساحت‌های تربیت)

مؤلفان: دکتر لیلا نورافشان - دکتر رقیه طاوسی سیمکانی

انتشارات آذرگان

نوبت چاپ: اول

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۸۸۲۴-۲۰-۶

چاپ و لیتوگرافی: چاپ کسری

شمارگان: ۱۰۰۰

قیمت: ۱۶۰/۰۰۰ ریال

کرج: میدان آزادگان، خیابان شاهد پلاک ۲۸، کدپستی ۳۱۴۹۶۶۹۵۹۶۳۱



همه حقوق محفوظ است. هرگونه نسخه برداری اعم از زیراکس و بازنویسی، ذخیره کامپیوتری، اقتباس کلی و جزئی بدون مجوز کتبی از ناشر ممنوع و از طریق مراجع قانونی قابل پیگیری است.

عنوان.....	صفحه.....
مقدمه.....	۶.....
۱. سیره تربیتی پیامبر(ص) و اهل بیت(ع).....	۷.....
۲. تربیت دینی.....	۷.....
۳. قلمرو موضوع.....	۸.....
بخش اول: تربیت اعتقادی.....	۹.....
مقدمه بخش اول.....	۱۰.....
فصل اول: کیفیت آموزش خدانشناسی و ایجاد تقویت اعتقاد.....	۱۵.....
۱. راههای آموزش خدانشناسی به کودکان.....	۱۵.....
۲. مفروض گرفتن اصل وجود خدا.....	۲۵.....
۳. استفاده از دلایل روشن و قابل فهم.....	۲۵.....
۴. تاکید بر معرفی خدا از راه صفات.....	۲۹.....
۵. ایجاد ارتباط با خدا و حفظ آن.....	۳۲.....
خلاصه فصل.....	۳۸.....
فصل دوم: کیفیت معرفی پیامبر(ص) و آموزش امامت.....	۴۱.....
۱. کیفیت معرفی پیامبر(ص).....	۴۱.....
۱-۱ مفروض گرفتن نبوت پیامبر(ص).....	۴۳.....
۱-۲ تبیین فلسفه نبوت.....	۴۳.....
۱-۳ تبیین آثار و خدمات پیامبر(ص).....	۴۴.....
۱-۴ توصیف سیره پیامبر(ص).....	۴۶.....
۲. کیفیت آموزش امامت.....	۴۶.....
۲-۱ چگونگی اثبات معاد و توصیف ویژگی های آن.....	۴۷.....
۲-۲ چگونگی معاد از دیدگاه فلاسفه و متکلمان و دلایل اثبات آن از دیدگاه آنان.....	۴۹.....
۲-۴ ظهور آثار ایمان به معاد در رفتار و حالات معصومان(ع).....	۶۲.....
خلاصه فصل.....	۷۰.....

۷۳	بخش دوم: تربیت عبادی
۷۴	مقدمه بخش دوم
۸۳	فصل اول: آموزش قرآن در سیره پیامبر (ص)
۸۴	۱. شیوه‌های ترویج قرائت قرآن
۹۱	۲. اقراء و قرائت پیوسته آیات
۹۳	خلاصه فصل
۹۷	فصل دوم: آموزش قرآن در سیره معصومان (ع)
۹۸	۱. آموزش قرآن به عموم مردم
۱۰۰	۲. آموزش قرآن به کودکان
۱۰۲	خلاصه فصل
۱۰۳	فصل سوم: آموزش نماز در سیره معصومان (ع)
۱۰۸	۱. روش آموزش نماز
۱۱۸	۲. فراهم آوردن زمینه شایستگی در نماز جماعت
۱۲۰	۳. موظف کردن والدین برای آموزش نماز به کودکان
۱۲۳	۴. جایگاه نماز در سیره معصومان (ع) و اسلام السلام رسول الله (ص)
۱۳۵	خلاصه فصل
۱۳۹	بخش سوم: روشهای تربیتی
۱۴۰	مقدمه بخش سوم
۱۴۱	فصل اول: ترغیب و ترهیب
۱۴۲	۱. مفهوم ترغیب (تشویق) و ترهیب (تنبيه)
۱۴۳	۲. ترغیب و ترهیب در چه اموری است؟
۱۴۵	۳. امور مورد ترغیب (تشویق)
۱۴۶	۴. امور مورد ترهیب (تنبيه)
۱۴۷	خلاصه فصل
۱۴۹	فصل دوم: موعظه، ارشاد، تذکر، امر و نهی
۱۵۰	۱. مفهوم شناسی
۱۵۰	۱-۱ موعظه
۱۵۰	۱-۲ ارشاد (راهنمایی)

۱۵۰.....	۳-۱ امر و نهی.....
۱۵۱.....	۲. شرایط و کارکرد تربیتی موعظه، ارشاد، تذکر، امر و نهی.....
۱۵۷.....	۳. موعظه، ارشاد، امر و نهی در سیره تربیتی معصومان (ع).....
۱۶۰.....	خلاصه فصل.....
۱۶۱.....	بخش چهارم: قسمت آخر.....
۱۶۲.....	مقدمه بخش چهارم.....
۱۶۳.....	فصل اول: رفق و مدارا.....
۱۶۳.....	معنا و مفهوم رفق و مدارا.....
۱۶۴.....	۱. جایگاه و اهمیت رفق و مدارا.....
۱۶۵.....	۲. رفق و مدارا: کمال اخلاقی در سیره پیامبر.....
۱۶۷.....	۳. رفق و مدارا: کمال اخلاقی در سیره معصومان (ع).....
۱۷۳.....	۴. بردباری، تحمل ریشک بایی، امر.....
۱۷۵.....	۵. نقش رفق و مدارا در پیشرفت اسلام.....
۱۷۶.....	۶. محدوده رفق و مدارای تربیتی.....
۱۷۸.....	خلاصه فصل.....
۱۷۹.....	فصل دوم: آداب و رسوم جامعه و تربیت دین.....
۱۸۰.....	۱. مفهوم آداب و رسوم.....
۱۸۰.....	۲. آداب و رسوم در سیره معصومان (ع).....
۱۸۳.....	۳. اثر تربیتی.....
۱۸۳.....	خلاصه فصل.....
۱۸۷.....	فصل سوم: والدین و تربیت دینی فرزندان.....
۱۸۹.....	۱. والدین و تربیت دینی فرزندان در سیره معصومان (ع).....
۱۹۸.....	۱-۱ فرزند در آیات و روایات.....
۲۰۰.....	۲-۱ شیوه های تکریم و احترام کودک.....
۲۰۲.....	۳-۱ اصول و روش های تربیتی.....
۲۰۴.....	۴-۱ آموزش کودکان.....
۲۰۵.....	۲. موارد مسولیت والدین در تربیت دینی.....
۲۰۸.....	۳. وظیفه والدین در ادای مسولیت تربیتی.....
۲۰۹.....	خلاصه فصل.....

۱. سیره تربیتی پیامبر (ص) و اهل بیت (ع)

همه قرائن حاکی از آن است که پیامبر اعظم (ص) به امر آموزش به صورت عام و آموزش و تربیت دینی به صورت ویژه اهمیت زیادی می داد. اما آنچه در آموزش و تربیت دینی با توجه به ویژگی خاص آموزه های دینی و مسایل تربیتی اهمیت دارد، استفاده از روشهایی است که بتوان به اهداف تعیین شده نایل آمد. امروزه بسیاری از معلمین و استادان امور دینی و تربیتی نسبت به آموزش و تربیت مخاطبان، توفیق چندانی ندارند. آنچه در مرحله اول براساس یک تجربه عام از علت این ناکامی می توان سخن به میان آورد، استفاده نکردن از روش های متنوع آموزشی و تربیتی در بعد دینی است. آنچه امروزه بیشتر در امر آموزش و تربیت دینی استفاده می شود، روش خطابه و یک طرفه است؛

۲. تربیت دینی

فرزندان خود با چالش های جدی روبرو می باشند، به طور مثال یکی از مهم ترین راهبردهای تربیت دینی در گذشته، کنترل و هدایت که داشتن کودکان از محیط های نامطلوب بود، اما در قرن حاضر، ارتباطات تمامی مرزها را در هم نوردیدند. کنترل را از دست متولیان تربیتی خارج کرده، امکان محدود ساختن کودکان را از والدین سلب نموده است.

اما به رغم تمامی این چالش ها ما برخوردار از نظام تربیتی هستیم که از آبشخور میانی غنی و ناب سرچشمه می گیرد که در هر عصر و زمانی پاسخگوئی نازای آن زمان خواهد بود. براساس گزارش هفته نامه «Life» - از پرتیراژترین هفته نامه امریکا - در سال گرامی اسلام (ص) رتبه اول را در ایجاد دگرگونی و رساندن جامعه به تمدن در طول تاریخ دارند. این ترابند نشان می دهد که برنامه های اسلام، تحول آفرین و حیات بخش است و در هر برهه ای از زمان می تواند راهگشا باشد، به شرط آنکه رویکردی جدی و فرانگر به مسائل دینی داشته باشیم. در امر «تربیت دینی» اگر والدین از آغاز به تمامی رهنمودهای پیامبر اعظم (ص) عمل کنند، به توفیقات زیادی در تربیت یک نسل پاک، سالم و پویا دست خواهند یافت.

رسول خدا (ص) چهار راهکار برای تربیت فرزندان معرفی می کنند. یکی اینکه پدر و مادر ابتدا خود عامل به خیر و خوبی باشند. در خانه ای که پدر و مادر به واجبات، محرمات و حلال و حرام توجه نمی کنند یا به نماز اول وقت اهمیت نمی دهند نباید انتظار داشته باشند که فرزندان شان دینی تربیت شوند.

امروزه در نوشته های غربی در باب تربیت دینی (Religious Education) بحث «القا و

تلقین» (Indoctrination) را تداعی می کنند و هر جا از «تحمیل و القای ارزش» سخن به میان می آید، ذهن خواننده را به بحث «تربیت دینی و اخلاقی» سوق می دهند؛ گویا فرض این است که تربیت دینی به جز از طریق القای کورکورانه میسر نیست و از آنجا که این القای ناعادلانه و غیر صحیح است، باید تربیت دینی را متوقف کرد! تربیت دینی جزء آن دسته از مفاهیمی است که به ظاهر بسیار روشن و بی نیاز از تحلیل و تفسیر می نماید، ولی به همان اندازه از ابهام برخوردار است و بررسی دقیق و جامعی را می طلبد.

در تعریف تربیت دینی می توان گفت: «تربیت دینی به معنی فراگیر این است که کودک یا نوجوان به گونه ای آموزش ببیند و تربیت شود که کمال شخصیت او با اهداف دینی مطرح شده در قرآن و روایات هگونی داشته باشد و نهایتاً بتوان او را مسلمان واقعی دانست.»

در این اصطلاح، تربیت دینی محدود به مسائل اعتقادی، معنوی یا اخلاقی نمی شود، بلکه رفتار و اندیشه آدمی را در سایر ابعاد فرهنگی، سیاسی، اعتقادی، اجتماعی، عاطفی و هیجانی در بر می گیرد و تمام شخصیت انسان را پوشش می دهند.

اما تربیت دینی به معنی خاص، به تربیت ایمانی و معنوی تعریف می شود، و سایر ابعاد تربیتی از این بحث خارج می شوند. به آن «تربیت ایمانی» هم می گویند، به این که اوضاعی برای تربیت شونده فراهم آید، تا ایمان او تقویت شود. جایگاه خود را در کل مجموعه هستی باز یابد، به صورتی که نگرش او نسبت به جهان اطراف را ترسیم کند (بنا بر اساس آنچه که خود می یابد و فطرت او اقتضا می کند) رشد کند و آنچه را لازمه پیمودن این مسیر است فرا گیرد.

با توجه به آنچه گذشت، تربیت دینی را می توان «شکرتا کردن فطرت توحیدی انسان و نمود آن در کارکرد عبادی» تعریف کرد.

۳. قلمرو موضوع

در این کتاب شیوه های آموزشی و تربیتی حضرت رسول اعظم (ص) مورد بحث قرار گرفته است. آنچه در این کتاب مورد نظر است نشان دادن شیوه های متنوع آموزشی و تربیتی حضرت در امر تعلیم و تربیت است شیوه هایی که هر کدام در جایگاه مناسب خود می تواند در امر تعلیم و تربیت مهم تلقی گردد. شیوه های مورد بحث عبارتند از: آموزش به روش غیرمستقیم، آموزش به شیوه تکرار، آموزش به شیوه عکس العمل مناسب، آموزش به شیوه پرسش و پاسخ، آموزش به شیوه تمثیل، آموزش به شیوه رفتاری نه تنها رهنمود گفتاری، آموزش به شیوه خطابه، آموزش به شیوه استفاده از وسایل کمک آموزشی، آموزش به شیوه عینی و تجربی، آموزش به روش نمایش خود عمل.